

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ

INTERDISCIPLINARY
RESEARCH

УДК 657.1: 005.934
JEL Classification A12

Боримська Катерина

к.е.н., доцент, докторант кафедри обліку і аудиту

Житомирський державний технологічний університет, м. Житомир, Україна

E-mail: mavka123@ukr.net

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАПОРУКА ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Borymska Kateryna

Cand. Sci. (Ekon.), Associate Professor, applicant for obtaining the scientific degree of Doctor of Economic Sciences of the Department of Accountancy and Audit

Zhytomyr State Technological University, Zhytomyr, Ukraine

E-mail: mavka123@ukr.net

ENSURING THE ACHIEVMENT OF SOCIO-ECONOMIC IMPACT OF OPERATION THE INTEGRATED SYSTEM OF THE ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT AS A GUARANTEE OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS

Анотація

Актуальність. Існуючі підходи щодо функціонування служби економічної безпеки не враховують специфіку діяльності підприємств в умовах посилення їх діяльності на максимальну інтеграцію в інвестиційні проекти, а також раціоналізацію та посилення комунікаційної взаємодії усіх структурних підрозділів. За таких умов суб'єктам господарювання в цілях захисту від економічних загроз необхідним є створення базового блоку управління економічною безпекою, до складу якого мають входити служба безпеки, бухгалтерська служба, аналітичний відділ та відділ внутрішнього контролю.

Методи. Застосована методологія дослідження ґрунтується на використанні загальнонаукових та емпіричних методів пізнання явищ і процесів забезпечення економічної безпеки підприємства на основі використання інструментів бухгалтерського обліку, аналізу та внутрішнього контролю. У ході дослідження використано методи аналізу, синтезу та порівняння,

системний і математичний методи, метод експертних оцінок, анкетування директорів та головних бухгалтерів Житомирської та Київської областей.

Результати. В статті розроблено механізм побудови інтегрованої системи управління економічною безпекою підприємства, що включає регламентацію діяльності системи управління економічною безпекою, чітко окреслює функціональні обов'язки посадових осіб, задіяних до функціонування системи економічної безпеки, що є підґрунтям забезпечення централізованого управління й координації дій спеціалістів різних структурних підрозділів для вирішення конкретних завдань із забезпечення економічної безпеки, а також своєчасного реагування на дію факторів ринкового середовища та досягнення соціально-економічного ефекту функціонування інтегрованої системи управління економічною безпекою підприємства в сучасних умовах в цілому.

Перспективи. Функціонування базового блоку управління економічною безпекою дозволяє побудувати сучасну ефективну систему економічної безпеки підприємства із максимальним використанням людського потенціалу усіх структурних підрозділів з одночасним зниженням витрат на утримання штатної служби економічної безпеки за рахунок оптимізації її структури і штату. Напрямом подальших досліджень виступає розробка модуля розрахунку чисельності працівників, задіяних до системи управління економічною безпекою підприємства.

Ключові слова: інтегрована система управління економічною безпекою, служба економічної безпеки, соціально-економічний ефект.

Abstract

Introduction, Purpose. Existing approaches as for functioning of economic system service don't take into account the specific activity of enterprises in the conditions of strengthening of their activities at maximum integration into investment projects as well as rationalization and strengthening of communication cooperation of all structural units. Under such conditions business entities need to create base unit of economic security management, which should include the security service, accounting service, the analytical division and the internal control in order to protect from economic threats.

Methods. The applied research of methodology is based on using the general scientific and empirical methods of cognition of phenomena and processes of economic security of the enterprise through the use of instruments of accounting, analysis and internal control. During the study methods of analysis, synthesis and comparison, systematic and mathematical methods, experts evaluation, questionnaire of the directors and chief accountants of Zhytomyr and Kiev regions have been used.

Results. The author developed the mechanism of building an integrated system of economic security company, including regulation of economic security management system. The article clearly delineates functional responsibilities of the officials involved in the operation of the system of economic security that is the basis of providing centralized management and coordination of specialists of various business units for specific tasks to ensure economic security, as well as timely response to the factors of the market environment and the socio-economic impact the operation of the integrated system of management of economic security of the enterprise in modern conditions as a whole.

Discussion. Functioning of the basic unit of economic security management allows to build a modern and effective system of enterprise economic security with the maximum use of human potential of all structural units while reducing the cost of maintaining a staff of the economic security by optimizing its structure, and staffing. The direction of future research is the development of a module for calculating the number of workers involved in the system of management of economic safety of the enterprise.

Keywords: integrated system of management of economic security, economic security service, socio-economic.

Аннотация

Актуальность. Существующие подходы относительно функционирования службы экономической безопасности не учитывают специфику деятельности предприятий в условиях усиления их деятельности на максимальную интеграцию в инвестиционные проекты, а также

рационализацию и усиление коммуникационной взаимодействия всех структурных подразделений. При таких условиях хозяйствующим субъектам в целях защиты от экономических угроз необходимо создание базового блока управления экономической безопасностью, в состав которого должны входить служба безопасности, бухгалтерская служба, аналитический отдел и отдел внутреннего контроля.

Методы. Применена методология исследования основывается на использовании общенаучных и эмпирических методов познания явлений и процессов обеспечения экономической безопасности предприятия на основе использования инструментов бухгалтерского учета, анализа и внутреннего контроля. В ходе исследования использованы методы анализа, синтеза и сравнения, системный и математический методы, метод экспертных оценок, анкетирование директоров и главных бухгалтеров Житомирской и Киевской областей.

Результаты. В статье разработан механизм построения интегрированной системы управления экономической безопасностью предприятия, включает регламентацию деятельности системы управления экономической безопасностью, четко очерчивает функциональные обязанности должностных лиц, задействованных в функционировании системы экономической безопасности, что является основой обеспечения централизованного управления и координации действий специалистов различных структурных подразделений для решения конкретных задач по обеспечению экономической безопасности, а также своевременного реагирования на действие факторов рыночной среды и достижения социально-экономического эффекта функционирования интегрированной системы управления экономической безопасностью предприятия в современных условиях в целом.

Перспективы. Функционирование базового блока управления экономической безопасностью позволяет построить современную эффективную систему экономической безопасности предприятия с максимальным использованием человеческого потенциала всех структурных подразделений с одновременным снижением затрат на содержание штатной службы экономической безопасности за счет оптимизации ее структуры и штата. Направлением дальнейших исследований выступает разработка модуля расчета численности работников, задействованных в систему управления экономической безопасностью предприятия.

Ключевые слова: интегрированная система управления экономической безопасностью, служба экономической безопасности, социально-экономический эффект.

Актуальність. Економічна безпека є комплексом внутрішніх заходів зі збереження стану захищеності від низки факторів небезпек, загроз та ризиків підприємства, які особливо посилюють свій вплив в умовах активізації інвестиційного вектору розвитку вітчизняної економічної системи. В контексті реалізації Стратегії сталого розвитку "Україна 2020" [7] економічна безпека стає об'єктом зовнішнього впливу інтересів інвесторів і відповідно їх захисту та вітчизняних суб'єктів господарювання, які прагнуть бути інвестиційно привабливими та при цьому не зашкодити своїй безпеці.

Концептуальна основа сучасної системи управління економічною безпекою підприємства лише в певній мірі відповідає таким поступам розвитку інформаційного суспільства. Побудова базового блоку управління економічною безпекою підприємства вимагає нового обсягу даних, їх структуризації, які необхідні для управління підприємствами в умовах посилення євроінтеграційних процесів в економіці та забезпечення інвестиційного розвитку вітчизняних підприємств (на рис. 1 представлено обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України за останні роки). Ці завдання повинні стати пріоритетними в розвитку теоретичної та методологічної бази концепції інтегрованої системи управління економічної безпеки підприємства.

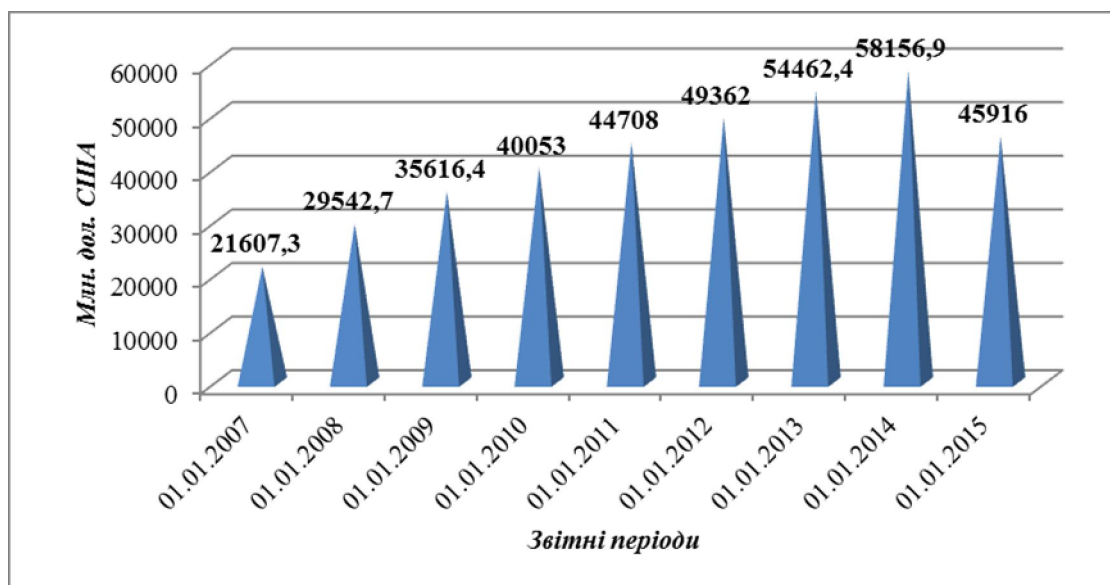

Рис. 1. Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України, млн. дол. США

Джерело: дані Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Проте поза увагою вчених залишаються проблеми переведення системи управління економічною безпекою підприємства в системи інтегрованого та оперативного реагування на завдання прогнозування та уникнення негативних наслідків діяльності, шахрайств, зловживань та витоку інформації, що становить основу досягнення соціально-економічного ефекту діяльності системи управління підприємством в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемні питання функціонування інтегрованої системи управління економічною безпекою підприємства знайшли своє відображення в працях Є.В. Афанасьєва, О.І. Барановського, І.А. Белоусової С.М. Бичкової, М.І. Бондара, В.В. Вітлінського, Л. В. Гнілицької, З.В. Гуцайлюка, В.В. Євдокимова, В.М. Жука, Д.В. Зеркалова, С.В. Івахненко, В.Б. Івашкевича, М.Д. Корінька, І.П. Мігус, С.З. Мошенського, Є.А. Олейнікова, С.Ф. Покропивного, П.Я. Пригунова, І.І. Сахарцевої, М.Г. Чумаченка, Л.С. Шатковської, А.М. Штангрента, В.О. Шевчука, В.І. Ярочкіна, О.І. Ястремського та ін.

Метою публікації виступає обґрунтування соціально-економічного ефекту від функціонування інтегрованої системи управління економічною безпекою підприємства через створення базового блоку управління економічною безпекою, до складу якого мають входити служба безпеки, бухгалтерська служба, аналітичний відділ та відділ внутрішнього контролю.

Методи. Застосована методологія дослідження ґрунтується на використанні загальнонаукових та емпіричних методів пізнання явищ і процесів забезпечення економічної безпеки підприємства на основі використання інструментів бухгалтерського обліку, аналізу та внутрішнього контролю. У ході дослідження використано методи аналізу, синтезу та порівняння, системний і математичний методи, метод експертних

оцінок, анкетування директорів та головних бухгалтерів Житомирської та Київської областей.

Результати. З огляду на те, що економічний розвиток нашої країни безпосередньо залежить від стабільного функціонування підприємств та, відповідно, їх економічного капіталу в умовах ринкових відносин, задля ефективного та стабільного функціонування підприємств у різних галузях економічної діяльності назріла необхідність переглянути роль служби економічної безпеки, створення якої є дієвим інструментом управління великим бізнесом (для суб'єктів господарювання, належних до середнього та малого бізнесу, виокремлення в організаційній структурі такої служби може бути нерентабельним). За твердженням І.П. Мігус, С.П. Міхно та Д.С. Файвішенко [3, с. 480-481], майже двадцятирічний досвід функціонування вітчизняних підприємств довів, що лише останнім часом їх власники усвідомили необхідність створення та повноцінного функціонування такого структурного підрозділу, як "служба економічної безпеки", при цьому, від його роботи багато в чому залежить ефективність діяльності всієї системи економічної безпеки підприємства щодо створення сприятливих і безпечних умов його діяльності [8].

Саме служби безпеки мають стати ключовим інструментом у системі комплексного забезпечення безпеки і захисту власності підприємств, створення якої здійснюється винятково з ініціативи та при безпосередній організаційній і матеріальній участі його власників. Адже, як влучно зазначає О.А. Туєв [6], на відміну від органів внутрішніх справ, які сьогодні вважаються спеціалізованими суб'єктами протидії злочинності та діють виключно в інтересах держави і суспільства в цілому, служби безпеки діють винятково в інтересах конкретних підприємств та їх власників з урахуванням тих загроз, що можуть виникнути.

Туєв О.А. у своєму дослідженні [6] вказує на те, що служба економічної безпеки повинна взаємодіяти з усіма державними та недержавними інституціями країни у сфері протидії рейдерству, що є одним із найбільш дієвих механізмів протидії рейдерству в Україні [1, с. 139].

Досвід вітчизняних підприємств показує, що дотепер не вирішена проблема функціонування системи економічної безпеки підприємств. *Проведене анкетування 62 суб'єктів господарювання Житомирської та Київської областей засвідчило, що 66 % респондентів зазначило, що система економічної безпеки на їх підприємствах не працює.* Як правило, всі завдання щодо забезпечення безпеки представники великого бізнесу покладають виключно на службу безпеки, а представники середнього та малого бізнесу не дбають про налагодження механізму взаємодії різних структурних підрозділів та/або посадових осіб в частині захисту інформації та безпеки господарювання підприємства в цілому, в кращому випадку наймають зовнішніх спеціалістів для виконання окремих функцій, пов'язаних із забезпеченням безпеки підприємства.

Виходячи з такої статистики, більшість дослідників пріоритетним все ж таки вважають організацію роботи власної служби економічної безпеки на підприємстві. Навіть у тих випадках, коли служба безпеки хоча й нечисленна (у малих формах бізнесу), проте вона раціонально організована, керівництво спроможне приймати самостійні рішення в рамках своєї компетенції і своєчасно реагувати на виникаючі ризики безпеки

підприємства, тобто статус керівника служби безпеки виділено і підтримано керівництвом, чітко розроблені функціональні обов'язки, які закріплюють правовий стан керівника служби безпеки, визначають його права і обов'язки по відношенню як до безпосередньо своїх підлеглих, так і до інших працівників підприємства.

Вважаємо, що підприємствам не так суттєво створювати окрему службу, як приділяти увагу створенню **базового блоку управління економічною безпекою** (рис. 1). Виходячи із загальноприйнятого розуміння організації системи безпеки будь-якого підприємства, за доцільне вважаємо налагодження на адміністративному рівні системи управління економічною безпекою, на оперативному – бухгалтерської служби та аналітичного відділу, на контрольному – відділу внутрішнього контролю і на технічному – служби безпеки. Таким чином, до базового блоку управління економічною безпекою можуть входити служба безпеки, бухгалтерська служба, аналітичний відділ та відділ внутрішнього контролю.

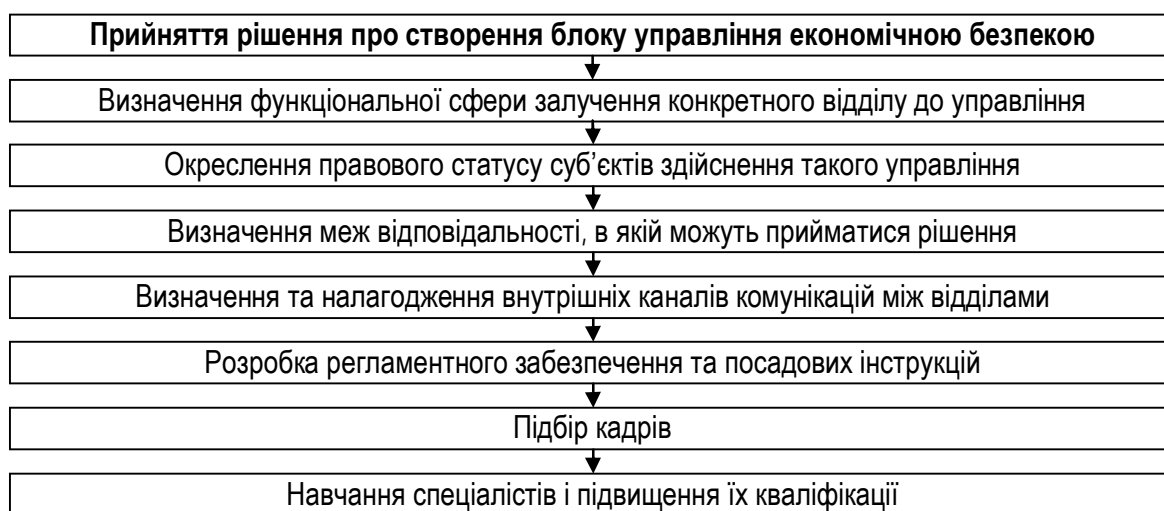

Рис. 1. Створення базового блоку “Управління СЕБ”

Принциповим при цьому є налагодження ефективної взаємодії цих підрозділів. Взаємодія в системі економічної безпеки – це погоджені дії внутрішніх і зовнішніх суб'єктів комплексної системи безпеки щодо завдань, напрямів і часу заради досягнення конкретної мети зі зниження рівня або протидії всім внутрішнім і зовнішнім небезпекам й загрозам для діяльності підприємства [5].

Механізм взаємодії служби безпеки підприємства із суб'єктами його системи економічної безпеки – це сукупність організаційно-правових і матеріально-технічних ресурсів, станів і процесів, з яких складаються скоординовані й погоджені в часі й просторі спільні дії різних суб'єктів системи економічної безпеки, спрямовані на протидію внутрішнім і зовнішнім загрозам економічній безпеці підприємства [2].

Основними компонентами механізму взаємодії служби безпеки підприємства із суб'єктами системи економічної безпеки є:

- принципи взаємодії – відображають вимоги, що пропонувані до взаємодії в системі економічної безпеки;

- методи взаємодії – відображають способи, які застосовуються для здійснення взаємодії служби безпеки із суб'єктами системи управління економічною безпекою підприємства;

- функції взаємодії – розкривають зміст взаємодії;

- процес взаємодії – визначає порядок дій щодо здійснення взаємодії в системі управління економічною безпекою підприємства;

- відносини, що виникають під час здійснення взаємодії, – відображають види формальних і неформальних взаємозв'язків між суб'єктами системи управління економічною безпекою, які виникають під час здійснення взаємодії.

Механізм взаємодії проявляється, насамперед, за допомогою формальних і неформальних відносин, які виникають між службою безпеки й іншими суб'єктами системи економічної безпеки підприємства в період підготовки та проведення спільних заходів щодо протидії загрозам діяльності підприємства.

Наочне представлення механізму функціонування інтегрованої системи управління економічною безпекою наведено на рис. 2.

В цілях забезпечення соціально-економічного ефекту функціонування інтегрованої системи управління економічною безпекою підприємства в умовах посилення інвестиційного вектору вітчизняної економіки ключовими позиціями представленої організації мають виступати:

1. Всебічне вивчення ринкового сектору, в якому працює підприємство, та тих, в яких вона планує проводити свою інвестиційну діяльність в найближчому майбутньому, а також політичних, економічних, криміногенних факторів у державі, регіоні, місті, а у разі потреби і в світі, які можуть впливати на діяльність підприємства з метою з'ясування поточного економічного становища підприємства, прогнозування його стану у майбутньому відповідно до планів розвитку бізнесу та формування переліку факторів-загроз мікро- та макросередовища, які можуть заважати досягненню поставлених цілей, в т.ч. із залучення іноземного капіталу.

2. Розробка комплексу заходів, спрямованих на попередження виявлених загроз або зниження витрат у випадку їх реалізації, у тому числі і заходів щодо локалізації загроз та ліквідації їх наслідків, в т.ч. на усіх етапах проходження інвестиційних проєктів (передінвестиційній, інвестиційній, постінвестиційній).

3. Розробка організаційної структури системи управління економічною безпекою з визначенням цілей і завдань щодо забезпечення економічної безпеки, розробка регламенту з економічної безпеки та інструкцій, розподіл обов'язків щодо забезпечення економічної безпеки між посадовими особами та підрозділами підприємства, призначення відповідальних осіб, введення посад, спеціальних структурних підрозділів та їх комунікаційної взаємодії, з цілепокладанням соціального аспекту забезпечення кадрової безпеки як ключового в досягненні соціально-економічного ефекту від такої системної побудови.

Рис. 2. Забезпечення досягнення соціально-економічного ефекту функціонування інтегрованої системи управління економічною безпекою підприємства

Для забезпечення дієвого контролю за виконанням своїх обов'язків співробітниками базового блоку управління економічною безпекою підприємства важливим інструментом виступає розробка Регламенту з економічної безпеки суб'єкта господарювання, Посадові інструкції працівників з реалізації управління економічною безпекою підприємства; Положення про комерційну таємницю та конфіденційну інформацію. Таким чином, підвищується суспільна роль працівників підприємства, залучених до реалізації завдань інтегрованої системи управління економічною безпекою, та регулювання їх правового статусу в частині захисту інформації та бізнесу в цілому.

Потребує також розвитку розробка комплексу методів стимулювання персоналу з реалізації завдань інтегрованої системи управління економічною безпекою підприємства в цілях підтримки його працездатності та комплексу профілактичних заходів із забезпечення кадрової безпеки на всіх етапах кадрового руху на підприємстві, організації і проведення атестації працівників з реалізації завдань інтегрованої системи управління економічною безпекою підприємства. Дані заходи сприяють підвищенню мотивації працівників в дотриманні безпеки на підприємстві, забезпеченню зростання компетентності та кваліфікаційного рівня спеціалістів, зниженню плинності кадрів, а отже, досягненню соціально-економічного ефекту від управління економічною безпекою підприємства в цілому.

4. Організація контролю за встановленим режимом економічної безпеки відповідно до методик, розроблених на підприємстві.

За такого соціально-економічного цілепокладання функціонування інтегрованої системи управління економічною безпекою для кожного підрозділу визначається його мета, формулюються критерії оцінки роботи, виділяються ресурси, окреслюються межі відповідальності, в яких вони можуть приймати рішення в частині економічної безпеки підприємства. Особливо обумовлюються комунікаційні питання: яка інформація доступна підрозділу, які і в якому вигляді відомості співробітники підрозділу передають для подальшої обробки. "Зміна зв'язків набагато сильніше впливає на якість управління, ніж варіювання алгоритмами управління або параметрами законів перетворення інформації" [4].

Висновки і перспективи. Завдяки налагодженому механізму взаємодії служби безпеки підприємства із внутрішніми суб'єктами системи економічної безпеки – бухгалтерською службою та аналітичним відділом, а також відділом внутрішнього контролю – стає реальним функціонування базового блоку управління економічною безпекою підприємства із максимальним залученням наявних кадрових, фінансових, матеріальних та ін. ресурсів підприємства.

Завданням створення блоку управління економічною безпекою є підтримання на необхідному рівні ступеня захисту господарської діяльності. Адже забезпечення економічної безпеки підприємства в сучасних умовах можливе тільки при комплексному підході до побудови системи економічної безпеки, при налагодженні цілеспрямованих й скоординованих дій з протидії всім реальним і потенційним небезпекам, а також загрозам економічній безпеці підприємства.

Такого роду структура функціонально пов'язана із загальною організаційною структурою суб'єкта господарювання, має спільний з нею механізм розробки управлінських рішень. Для здійснення свого призначення управління економічною безпекою контролює стан господарської діяльності та зовнішнє середовище, що безпосередньо оточує підприємство, в т.ч. сприяючи досягненню необхідного рівня інвестиційної привабливості. В результаті цього управління економічною безпекою забезпечує стабільне функціонування і розвиток суб'єкта господарювання в поточному і перспективному періоді, виключаючи ймовірність нанесення шкоди його фінансовим, матеріальним, інформаційним та інтелектуальним ресурсам, та сприяючи досягненню необхідного рівня соціальних гарантій та соціальної безпеки власних кадрів.

Список використаних джерел

1. Колеснік, М.А. Адміністративно-правові засади діяльності органів державної влади України щодо протидії рейдерству [Текст]: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.07 / М. А. Колеснік. – Х., 2012. – 221 с.
2. Минаев, Г.А. Безопасность — менеджмент организации [Текст] / Г.А. Минаев. – М.: Московский государственный университет печати, 2005. – 637 с.
3. Мігус, І.П. Роль служби економічної безпеки при взаємодії з інсайдерами та аутсайдерами акціонерного товариства [Текст] / І.П. Мігус, С.П. Міхно, Д.С. Файвішенко / Сучасні перспективи розвитку систем економічної безпеки держави та суб'єктів господарювання: Монографія за ред. проф. Мігус І.П. – Черкаси: ТОВ "МАКЛАУТ". – Черкаси, 2012. – 636 с.
4. Могилевский, В.Д. Методология систем: вербальный подход (системные проблемы России) [Текст] / В.Д. Могилевский. – М.: Экономика, 1999. – 334 с.
5. Орлов, П. Основи економічної безпеки фірми [Текст] / П. Орлов, В. Духов. – Х.: ТОВ «Прометей-Прес», 2004. – 284 с.
6. Туєв, О.А. Щодо ролі служб безпеки господарюючих суб'єктів у протидії рейдерству [Текст] / О.А. Туєв // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 714-719 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12toaupr.pdf> (Дата звернення 24.05.15). — Назва з екрана.
7. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" від 12.01.2015 р. № 5/2015.
8. Шлыков, В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия [Текст] / В.В. Шлыков. – СПб: «Алетейя», 1999. – 144 с.

References

1. Koljesnik, M.A. (2012). Administratyvno-pravovi zasady dijal'nosti organiv derzhavnoi' vldy Ukraïny shhodo protydyii' rejderstvu [Administrative-legal bases of activity of public authorities of Ukraine on combating raiding]. Kharkiv, 221.
2. Mynaev, G.A. (2005). Bezopasnost' – menedzhment organizatsyy [Security – management of organization]. Moskovskyy gosudarstvennyy unyversytet pechaty, 637.
3. Migus, I.P. Mihno, S.P., Fajvishenko, D.S. (2012). Rol' sluzhby ekonomichnoi' bezpeky pry vzajemodii' z insajderamy ta autsajderamy akcionernogo tovarystva [The role of economic security in the interaction with insiders and outsiders of the joint stock company] / *Suchasni perspektyvy rozvytku system ekonomichnoi' bezpeky derzhavy ta sub'ektiv gospodarjuvannja* [Modern prospects of development of systems of economic security of the state and business entities]. Cherkassy, Ukraine: "MCLAUT", 636.
4. Mogylevskyy, V.D. (1999). Metodologyja system: verbal'nyj podhod (systemnye problemy Rossyy) [Methodology systems: verbal approach (systemic problems of Russia)]. *Economy*, 334.
5. Orlov, P.I. Duhov, V. (2004). Osnovy ekonomichnoi' bezpeky firmy [The foundations of economic security of the company]. Kharkiv, Ukraine: "Prometey-Press", 284.
6. Tujev, O.A. (2012) Shhodo roli sluzhby bezpeky gospodarjujuchykh sub'ektiv u protydyii' rejderstvu [On the role of security services businesses in the fight against intrusion] *Forum prava*, 2, 714-719. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12toaupr.pdf>
7. Ukaz Prezydenta Ukraïny Pro Strategiju stalogo rozvytku "Ukraïna – 2020" vid 12.01.2015 r. № 5/2015 [The presidential decree On the Strategy for sustainable development "Ukraine – 2020"].
8. Shlykov, V.V. (1999). Kompleksnoe obespechenie jekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatija [Comprehensive maintenance of economic safety of the enterprise]. "Aletheia", 144.

